

שבוע טוב

Číslo 32/5767

1.červen'07

237

NUMERI CAP. 10. 11. יא

עֲלֵיהֶם יוֹמֵם בְּנִסְעֵם מִן־הַמַּחֲנֶה: ל ם וַיְהִי בְנִסְעֵ לַה
הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוֹמָה ו יְהוָה וַיִּפְצוּ אִיכָיִד וַיִּגְסוּ
מִשְׁנֵאִיִּךְ מִפְּנֵיךָ: וּבְנִחָה יֹאמֶר שׁוּבָה יְהוָה רַבְבוֹת 36
אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל: ל פ

Skrytý význam obráceného písmene nun

Výklad k sidře behalotcha (Numeri 8,1 – 12,16)

Kdykoli schrána měla táhnout dál, říkal Mojžíš: "Povstaň, Hospodine, ať se rozprchnou tvoji nepřátelé, ať před tebou utečou, kdo tě nenávidí!" Když se zastavila k odpočinku, říkal: "Navrať se, Hospodine, k desetitisícům izraelských šiků!" Numeri 10, 35 - 36

Hebrejský originál Tanachu, nebo-li po křesťansku řečeno "Starého zákona" skýtá v sobě mnoho záhadných, ba přímo tajemných míst. Mezi ně patří i texty, které jsou uvozeny obráceným písmenem "nun" (nun = v pořadí patnácté písmeno hebrejské abecedy, jehož numerická hodnota je padesát).

Úvodní slova výkladu dnešní paraši jsou důvěrně známá těm, kteří chodí pravidelně nebo občas na bohoslužby do synagogy. Pronáší se v modlitbě těsně předtím než se otevře Aron ha kodeš (svatostánek), aby se vynesla Sefer Tora - ve dnech, kdy je zvykem z Tory předčítat.

Co však nemusí být tak důvěrně známo je že, tato slova představují samostatnou knihu Sefer Tory, která knihu Bemidbar (Numeri) dělí na dvě samostatné knihy. Z pěti knih Mojžíšových se tak stává ve skutečnosti sedm knih Mojžíšových!

Rabíni učili: Když schrána putovala... Moše předříkával onu parašu a Bůh ukazoval směr (proto ono tajemné nun inversum - obrácené hebrejské písmeno nun) na začátku a konci textu, naznačující, že to tato stat' měla být původně umístěna na zcela jiném místě Tory.

[V jiných pasážích Tanachu je nun rec it spojováno s tzv. bustrafedonem bus = vůl, strofa = řádek; kdy text bylo nutno číst v pořadí z leva do prava, a následující řádek z prava do leva – asi jako když ryjeme rýčem zahradu. Tímto způsobem můžeme vysvětlit i potíže babylonských vykladačů při výkladu tajemného nápisu „mene tekem uparsim“ (viz Daniel 5,25) neb byl z největší pravděpodobnosti psán právě bustrafedonem. Další specialitou bustrafedonu bylo to, že text dával smysl, když se četl jak zleva do prava, tak z prava do leva.]

Rabi Šimon ben Gamliel řekl: V budoucnu toto paraša bude odtud vyřata a napsána na jiném a vhodnějším místě. Proč byla pasáž napsána jako padesátá v pořadí?. Hebrejský konsonant nun má totiž numerickou hodnotu padesát.

Po této události izraelský národ tři dny putoval od hory Sinaj a jak můžeme dále pozorovat, velmi se změnil ve svém myšlení.

Odtud pak měli překročit řeku Jordán, která je 50 „amot“ široká a dále putovat do rec Jisrael. Místo toho však potulují se pouští dalších 39 let. Faktem zůstává, že obrácené písmeno nun je nejen vyprávění o něčem špatném, kdy se to špatné událo, ale i proč to vlastně bylo špatné.

To je proto, že mezi písmenem „nun“ a padesáti branami (nun má numerickou hodnotu padesát), je jistá souvislost, jak se můžeme dočíst „Nun Šearej Bina“ nebo-li „Padesát bran porozumění“ –

tak, jak je uvedeno v Talmudu: „Svět byl stvořen pomocí padesáti bran porozumění ...“ (Roš Hašana 21b)

Jak jste měli možnost se v předminulém čísle našeho týdeníku dočíst Šavuot je připomínku předání Tory. Slavíme jej každoročně padesátého dne Omeru, který začínáme odpočítávat druhého pesachového dne.

A jak jsem již uvedl, padesátka je číslem, (podobně jako číslo osm [hebrejské písmeno chet – chajim = život]) představující nadpřirozenou dimenzi, jeden z charakteristických B-žích projevů – jak jedná s izraelským národem a ovládá přírodu vykonáváním zázraků pro nás.

„Padesát bran“ může také znázornit jako padesát příček na pomyslném duchovním žebříku zbožného člověka, který překlenuje vzdálenost mezi naší nejnižší úrovní duše nefesh a vyšší úrovní – nešama. O ni je řečeno, že je v „ústech B-žích.“ (Člověk má pět duší resp. pět duchovních úrovní: nefesh – ruach – nešama – jechida a chaja.) Z toho důvodu je padesát bran duchovními milníky, které musíme urazit na cestě ke stále více a více důvěrnému vztahu ke Stvořiteli. Z celkem pěti úrovní duše, jen tyto dvě začínají písmenem „nun“ nefesh a nešama.

Podle Nefesh ha Chajim, tyto brany viděl Jakov v podobě žebříku, když se ukládal ke spánku na útěku před svým bratrem Esavem. rec it [Geneze] 28:10. Tehdy představovala jeho vlastní duše spodní část žebříku, kdy spočinul na úrovni nefesh; zatímco horní část dosáhla úrovně nešamy. Zbytek žebříku byla duše nazývaná „Ruach“ která

překlenuje vzdálenost mezi dvěma dušemi. Výraz „nešama“ můžeme rozdělit na dvě části: písmeno „nun“ a slovo „šama“ což znamená „tam.“ Je to jako kdybychom řekli, že slovo „nešama“ chce sdělit, že „tam“ je „nun“, Padesát bran porozumění může být nalezeno „tam“ – na vrcholu tohoto duchovního žebříku.

Použití této analogie s „nun“ těchto dnů naši paraši dospějeme k následujícímu vysvětlení:

Po dobu padesáti dnů kdy izraelský národ putoval k hoře Sinaj, tak defacto vystupovali po tomto „žebříku“ na cestě k duchovní dokonalosti. To proto, aby byli způsobilí přijmout Toru.

Avšak po roce a „chet egel“ (hříchu zlatého telete), však došlo k osudovému zvratu.

Je pravdou, že v danou chvíli byli připraveni ke vstupu do rec Jisrael. Ale místo toho nastal obrat, otočení, převrácení. Jakmile nastane případ, kdy někdo zjistí, že by měl vyjít či opustit místo, ve kterém se právě nachází (stejně jako Avraham v sidře Lech lecha) a na druhé straně zůstane myslí tam kde je; v takovém případě fyzicky sice místo změní, ale duchovně zůstává navždy spojen s místem odkud vyšel (viz Lotova žena). Nese si neustále s sebou svoji „domovskou“ zkušenost a to kdekoli či kamkoli bude cestovat.

Z toho důvodu, obrácené nun dává na srozuměnou, že když izraelský národ opouštěl Har Sinai, byl to sestup po žebříku směrem dolů, a ne vystupování.

V praktickém životě, to není otázka na které příčce žebříku se právě nacházíme, ale jakým směrem jdeme.

Je naše nun takové jaké má být, či obrácené?

Poznámky k aktuální sidře

Menora

Proč se mluví o svícnu hned po výčtu obětí kmenových vůdců?

Raši cituje midraš Tanchuma- Aharona se dotklo, že každý kmen, zastoupený svým vůdcem, se podílel na slavnostním zasvěcení svatyně, jen on a kmen Levi ne. B-h ho upokojil, že jeho služba je významnější, neboť on připraví a zapálí menoru.

Ramban- Proč je ze všech obřadů zmíněna právě menora a ne např. obřad Jom kipur, který provádí výlučně kohen gadol? Zapálení menory odkazuje k pozdějšímu chanukovému zázraku: B-h naznačuje Aharonovi, že jeho služba je významnější než jejich, protože nastane čas, kdy bohoslužba v Chrámu bude přerušena a Tóra téměř upadne do zapomnění, a potom pouze víra a hrdinství Chasmoneovců, rodu z Aharonových kněžských potomků vyžene nepřítele, očistí Chrám a po mnoha letech v něm opět zapálí menoru. B-h tedy uklidnil Aharona, když mu řekl, že jeho rod jednoho dne zachrání národ. Oběti kmenových

vůdců byly cenné a impozantní, ale pouze dočasné, kdežto Aharonův přínos je trvalý.

Baal Halachot Gedolot počítá zapalování chanukového svícnu k 613 micvot. Ramban říká, že je micva oslavit zasvěcení Chrámu - či znovuzasvěcení po chanukovém zázraku- zvláštními mimořádnými oběťmi, jako to udělali kmenoví vůdci v poušti. Tyto oběti byly hodaa- díkůvzdáním.

Rb. Josef Dov Soloveitchik- Aharona se dotklo, že se nemohl připojit k nesiim, B-h mu však řekl, že nejen oběti, ale i zapalování menory je výrazem díky. Proto bylo zapalování světel ustanoveno jako připomínka Chanuky a proto se tato pasáž čte poslední den svátku Chanuka, spolu s oddílem o obětech kmenových vůdců.

Or HaChajim- Při čištění a přípravě se musí lampy menory každý den vyjmout. Tak vlastně Aharon každý den sestavil novou menoru.

„el-mul pnej hamenora - směrem dopředu...“

Raši- Jak uvedeno v Ex 25:37, tři knoty napravo a tři nalevo byly namířeny k ústřednímu stonku menory, tím se světlo soustředilo, nerozptylovalo se. Menora tedy

symbolizuje, že B-h je zdroj veškerého světla, nemusí osvětlovat Svou svatyni.

Sforno- „pravá strana“ symbolizuje ty, kdo se zabývají duchovními věcmi, „levá strana“ symbolizuje světské činnosti. Nasměrováním obou stran do středu nás Tóra učí, že všechno, co člověk dělá, má vést ke službě B-hu.

„mikša zahav - z vytepaného zlata“

Ramban, Sifre, Menachot 28b- Opakuje se, co bylo řečeno v Ex. Učíme se z toho, že pokud je menora zlatá, musí být vytepaná z kompaktního kusu zlata, ale pokud nelze menoru udělat ze zlata, smí se také vynechat zdobení, popsané v Ex. Když Chasmeonci znovu posvětili Chrám, udělali nejdříve provizorní dřevěnou menoru.

„ken asa - tak zhotovil“

Raši- Podle midraše hodil Moše do ohně jednu hřívnu zlata a z ohně se zázrakem vynořila menora

Ramban- Menoru zhotovil Moše, protože byl dychtivý vykonat B-ží záměr.

Rb. Bachja- Zhotovení menory je věčování všech duchovních konotací do fyzického svícnu podle B-žího záměru. Tento duchovní akt byl proveden lidmi, Tóra na to upozorňuje slovy, že hotová menora byla podle B-žího obrazu.

Posvěcení levitů

Tj. obřadem, tak jako byli posvěceni kohanim.

„kach - vezmi“

Raši- Tj. „vezmi“ je přesvědčováním: Jak šťastní jste, že jste byli vybráni, abyste byli služebníky Všemohoucího.

„vetiharta otam - očisti je“

Panim Jafot- B-h je náročný k těm, kdo jsou mu nejbližší, proto Jeho služebníci potřebují očistu a smíření.

„mej chatat - voda očištění“

Tj. voda smíšená s popelem červené krávy, jediný prostředek očisty od dotyku s mrtvolou.

„vehikhalta - svoláš dohromady“

Raši- Levité, kteří nahradili zhřešivší prvorozené, byli obětí za národ, bylo tedy vhodné, aby lidé vložili ruce na hlavy levitů, jako se to dělá, když člověk přináší svou oběť. Také máchání bylo vyjádřením jejich statutu jakožto symbolických obětí.

Chizkuni- jiný výklad: vkládání rukou na člověka znamená, že člověk je povýšen k důstojnosti, např. když Moše vložil ruce na Jehošuu (27:23). Když tedy Židé vkládali ruce na hlavy levitů, bylo to znamením povýšení do vyššího postavení.

„vehenafta - a budeš máchat“

Malbim- Ve v.11 zvedal a máchal Aharon, nyní dělá totéž Moše. Dvojí provedení úkonu symbolizuje dvojí různé postavení, jež levité přijímají:

1/ Moše jím formálně vyjádřil jejich postavení jakožto pomocníků kohanim.

2/ Aharon jím formálně vyjádřil, že na levity přechází status prvorozených.

Vajikra Raba 26:9 zdůrazňuje ohromnou sílu a výdrž, již potřebovali Aharon a Moše, aby pozdvihli 22.000 levitů v jediném dni.

„vehenafta“

Raši- Třetí zmínka máchání. Trojí zmínka odkazuje ke třem levitským rodům a jejich různým úkolům při nošení svatyně.

„netunim netunim - darování, darování“

Raši- Levité jsou darováni dvakrát: jednou ke zpěvu ve svatyni a podruhé k nošení svatyně při pochodu.

„ulchaper - poskytnout smíření“

Sforno- Izraelité budou dávat desátky, aby se levité mohli věnovat jen B-ží službě. Přijetím těchto desátků poskytnou levité lidu Izraele smíření za hřích zlatého telete, jenž způsobil, že prvorození ztratili právo sloužit B-hu.

Podle Jerušalmi (Pesachin 4:10) zpěv levitů při obětech dává smíření židovskému národu.

Raši- V našem verši je pětkrát zmínka o dětech Izraele, to odpovídá pěti knihám Tóry a vyjadřuje velkou B-ží lásku k Izraeli.

Učení a povinnosti

„miben chameš veesrim šana - od dvaceti pěti let věku“

Raši- Sčítání levitů bylo až od 30 let věku, neboť to byl věk, kdy skutečně nastoupili svou službu. Naš verš mluví o pěti letech učení, jež začínalo ve 25 letech. Naučení pro nás: ten, kdo ani po pěti letech učení nevykazuje známky pokroku, má jen malou naději, že dospěje k cíli.

Ramban- Pět let učení je rabínské ustanovení. Smysl našeho verše je, že levité mohou od svých 25 let dobrovolně pomáhat svým bratřím levitům a po dosažení 30 let jsou určeni k specifickému úkolu.

„velo jaavod od - nebude už sloužit“

Raši- Padesátiletý levita má pouze zakázáno nosit části svatyně na ramenou, ostatní službu koná dál-zpěv, zavírání chrámových bran, nakládání a vykládání vozů.

Ramban- V padesáti letech je levita zproštěn i služby zpěvu.

Pesachová oběť v poušti

Rok po Exodu přikázal B-h Izraeli, aby ve stanoveném čase- 14. nisanu, tj. v prvním měsíci roku- přinesl pesachovou oběť. Ježto kniha Nu začíná událostmi druhého měsíce roku, je naše kapitola vybočením z chronologického řazení událostí. V takových případech se vždy musíme snažit pochopit, proč Tóra uvádí tu kterou událost dřív nebo později, než se stala.

Raši- Toto byla jediná pesachová oběť, kterou Izrael přinesl za celých 40 let strávených v poušti. Naznačuje to, že národ nebyl hoden vstoupit hned do Erec jisrael, kde by tento příkaz museli plnit každý rok. B-h však nechce tuto nehodnost zdůrazňovat, proto kniha Nu nezačíná touto událostí.

Kdyby národ nedostal ten rok výslovný příkaz přinést pesachovou oběť, nemohl by ji přinést, neboť tento příkaz nabyt platnosti až s příchodem do Erec jisrael (Kidušin 37b).

Jiný výklad- Rodiče neobřezaných synů mají zakázáno přinést pesachovou oběť. Z lékařského hlediska bylo nebezpečné obřezávat novorozence v poušti (Jevamot 71b).

Mizrachi- Ve vstupu do Erec jisrael jim zabránil jejich hříchy, že naslouchali zvědům, což se stalo ve 2.roce po Exodu.

Ramban- Kniha Nu se většinou zabývá příkazy a událostmi vztahujícími se k letům pobytu v poušti. Proto začíná vztahem národa k svatyni, neboť v pouštním období to byl ústřední bod národa. Je tedy logické, že pesachová oběť je zmíněna až na tomto místě.

„**bemoado** - ve stanovený čas“

Raši- Zdůraznění „stanoveného času“ nás učí, že oběť se musí přinést v čase pro ni určeném, i když okolnosti zdánlivě vyžadují odložení. Pesachová oběť se přináší 14. nisanu, a to i když je ten den šabat (kdy se soukromé oběti nesmí přinášet) anebo i když je většina národa včetně kohanim znečištěna od mrtvol. Podle Seder Olam byla zde popsaná oběť skutečně přinesena o šabatu.

Pesach šeni - druhá pesachová oběť

Sifre- Určitá skupina lidí byla nezpůsobilá přinést pesachovou oběť, protože byli nečistí. Chtěli ji přinést a obrátili se na Mošeho. B-h jim odměnou za jejich velkodušnost zjevil nový příkaz pesachu šeni- druhé pesachové oběti, jež se přinese za měsíc po stanoveném čase Pesachu. Tóra dává obvykle příkazy jen skrze Mošeho, ale tentokrát B-h prokázal poctu lidem, kteří tolik dychtili po duchovním pozvednutí.

Raši, Pesachim 95a- Druhá pesachová oběť se liší od první v tom, že s ní není spojen žádný svátek, ani pro ty, kdo oběť přinesou. Dále, i když se nesmí jíst chamec s masem oběti, mohou lidé chamec vlastnit i jíst v den, kdy přinesli oběť.

Talmud (Suka 25a) uvádí dvě možnosti, jak se tato skupina lidí stala nečistou: buď to byli nosiči Josefovy rakve (Josef před smrtí požádal své bratry, aby jeho pozůstatky přenesli k pohřbení do Erec jisrael), anebo nečekaně narazili na neznámé mrtvé tělo a vykonali micvu pohřbení. V tom případě se stali nezpůsobilí přinést oběť kvůli vykonání micvy. Podle Sforna si stěžovali Mošemu, že jedna micva by měla vést k další micvě, a ne člověka připravit o možnost vykonat ji.

„**anachnu tmeim** - jsme nečistí“

Or Ha Chajim-Neptestovali proti tomu, že nečistá osoba má zakázáno přinést oběť, pouze se domnívali, že by mohli dostat výjimku, protože se nestali nečistými vlastní vinou.

„**imdu veešma** - zůstaňte, dokud neuslyším“

Raši- Moše odpovídá jako žák, přesvědčený, že učitel zodpoví jeho dotaz. Je chvályhodné, když člověk může libovolně mluvit s B-ží přítomností- dokládá to, jak velmi Moše převyšoval ostatní proroky, dřívější i pozdější.

Neboť – jak říká Ramban v Hilchot Jesodej HaTora 7:6- jediný Moše mohl mluvit s B-hem,

kdy chtěl. Před svou smrtí se Moše zeptal Jehošui, zda má nějaké otázky. Jehošua odpověděl: „Kdybych odešel od tebe jen na chvíli, měl bych“, tj. nemá otázek, protože slyšel všechno, co Moše učil. V tom okamžiku Jehošuaova mysl zeslábla; zapomněl 300 zákonů a v dalších 700 si nebyl jistý, avšak po Mošeho smrti nedokázal sám najít odpovědi (Temura 16a). Správně měl na Mošeho vybidnutí odpovědět „Jsi můj učitel, znáš mé nedostatky a co se mám ještě učit.“

„**vederech rechoka** - na daleké cestě“

Halachicky to znamená, že osoba je při východu slunce 14. nisanu příliš daleko, aby došla k Chrámu v poledne, kdy začíná pesachová oběť. Moudří tuto vzdálenost definují jako 30.000 loktů= asi 15 km. (Pesachim 93b)

„**vechi jagur itchem ger**- když konvertita...“

Ramban- Je známo (viz Ex 12-48), že v Egyptě museli konvertité přinést pesachovou oběť, platí to však i pro budoucí konvertity, jejichž předkové neprošli Exodem- mají také přinášet oběť, která připomíná Exodus? Náš verš říká, že konvertité také mají vykonávat tuto micvu.

Exodus je důležitý i pro duši konvertity, neboť veškerá svatost, i ta, kterou přijal proselyta svým přestupem k židovství, pochází z jednoho kořene a souvisí s duchovní nečistotou Egypta: kdyby nebylo záchrany před nečistotou- Exodu, svatost by zehradla a odumřela.

„**et hamiškan leohel haedut** - svatyně je stan svědectví“

Raši- Tj. svatyně byla příbytkem pro desky Desatera.

Ibn Ezra- jiný výklad: verš říká, kde byl oblak- zakrýval jen tu část svatyně, kde byly desky.

„**al-pi hašem** - podle slov Hospodina“

Raši- Lidé nestrhli tábor ihned, jakmile se oblak zvedl ze svatyně. Nejdříve se oblak vzdálil od svatyně a spočinul v podobě kužele nad Jehudovým táborem. Pak zazněly trubky, Moše oznámil (viz 10:35): „Povstaň, Hospodine...“ a potom se vydali na cestu. Když nadešla chvíle utáboření, oblak se rozprostřel nad Jehudovým táborem jako stan. Pak Moše oznámil (10:36): „Navrať se, Hospodine...“

Ramban- I když oblak setrval dlouhou dobu na místě, jež se lidem zdálo nehostinné, podřídili se B-ží vůli. Někdy si možná chtěli odpočinout po namáhavé cestě, ale oblak zůstal na místě jen pár dní a pohnul se, jindy pouze přespali a ráno museli jít dál. Někdy pochodovali přes noc a potom odpočívali den a noc. Někdy stál oblak na místě a oni v domněnce, že tam nějaký čas setrvá, začali se zabydlovat, když vtom se oblak nečekaně zvedl; tím těžší pro ně bylo pokračovat v cestě. Někdy dva dny odpočívali a večer dostali signál k pochodu. Za všech okolností však lidé putovali i zastavovali se bez reptání, podle slova Hospodinova, jehož znamením byl oblak.

Troubení

„**ase lecha**- udelej si“

Raši- Tyto trubky používal výhradně Moše. Měl status krále na jehož počest znějí trubky. Těsně před

Mošeho smrti byly trubky ukryty, ani jeho nástupce Jehošua je nesměl používat.

„**ulmasa et- hamachanot** - že tábor má vytáhnout“

Or HaChajim- I když konec táboření ohlašoval přesun oblaku ze svatyně nad Jehudův tábor, jednotlivé tábory se nemohly vydat na cestu, dokud nezazněly trubky.

„**vetaku** - když zazní dlouhý tón“

Tekia a terua jsou stejné, jako o Roš hašana: tekia= dlouhý rovný tón, terua= sled krátkých přerušovaných zvuků. Když obě trubky zatroubily tekia, ohlašovaly, že všichni lidé se mají shromáždit u svatyně. Tekia jedné trubky svolávala vůdce. Terua ohlašovala čtyřem formacím, že se mají vydat na cestu. Moudří vyvozují, že o Roš hašana každou terua předchází i následuje tekia. První formací, která se zvedla k pochodu, byla Jehudova formace na východní straně, za ním následovala formace Reuvenova na jižní straně. I když se tu nezmiňují formace Efrajimova a Danova, podle Moudrých platilo totéž i pro ně. Terua byla jen výzvou k cestě, nesvolávala.

„**lechukat lam**- trvalý výnos“

Sifre- Stříbrné trubky používal v poušti jen Moše, avšak užívat trubku k ohlašování národu je trvale platný příkaz.

„**vechi- tavon milchama** - když ve své zemi vytáhnete.“

Rambam, Hilchot Taanit 1:1,2- Tj. příkaz, aby trubky ohlašovaly národu nebezpečí- války, epidemie, sucho. Signály jsou výzvou k pokání a upamatovávají lidi, že neštěstí je důsledkem hříchu, neboť lidé mají vždy sklon vykládat si tyto věci jako shodu okolností a takový výklad je nenutí změnit své chování, takže dál pokračují v zhoubných praktikách, které jim způsobily neštěstí.

„**uvjom simchatchem** - v den své radosti“

Kohanim troubili na trubky při společných obětech pozdvihování a pokojných obětech o šabatu a svátcích. Toto troubení bylo navíc k hudebnímu doprovodu levitů při určitých částech obětování.

Rád pochodu

Tóra nyní podrobně zaznamenává pořádek, v němž se čtyři formace a levité pokaždé vydávali na cestu během 40 let na poušti. Poprvé se vydali na pochod od Sinaje 20. ijaru.

„**bemidbar paran** - v poušti Paran“

Chizkuni- Paran byla rozlehlá oblast, v níž leželo několik míst odpočinku, uvedených v kpt.33.

Raši- V této chvíli tábořili v části Paranu zvané Kibrot- hataava.

„**veal cevao** - nad jejich vojem“

Ramban- Každý vůdce kmene kráčel v čele svého kmene.

„**vehirad hamiškan** - svatyně byla složena“

Raši- Jakmile se dala do pohybu Jehudova formace, Aharon a jeho synové svěřili parochetoponu a zakryli jí schránu. Zabalili i ostatní svaté předměty a předali je Kehatovcům. Merarité a

Geršonovci rozebrali svatyni a naložili části na vozy. Tyto dva levitské rody vyrážely na cestu po Jehudově formaci, kdežto Kehatovci čekali a vyšli až po Reuvenovi.

„**hamikdaš** - svatyně“

Raši- Není míněna svatyně jako celek, ale její nejsvatější předměty- schrána, menora atd.

„**vehekimu** a vztyčili“

Raši- Když oblak signalizoval, že se národ má utábořit, Merarité a Geršonovci, kteří dorazili dříve, vztyčili svatyni. Mezitím dorazili Kehatovci se schránou a dalšími svatými předměty.

„**measef lechol-hamachanot** - zadní voj...“

Raši- Danova formace, jež byla velmi početná, uzavírala pochod a sbírala vše, co poztrácely voje před ní,

B'chor Shor- a také opozdilce, kteří neodešli se svými kmeny nebo zaostali.

Mizrachi- Jehudova formace byla sice ještě početnější než Danova, ale vzhledem k svému královskému statutu musela jít v čele pochodu.

Raši- Jerušalmi (Eruvin 5:1) uvádí dvě verze, jak cestovali:

1/ voje tvořily stejný útvar jako při táboření, tj. jehuda- východ, Reuven- jih atd. Pak by se Danova formace musela roztáhnout tak, aby pokryla celou šířku vojů před sebou.

2/ voje pochodovaly v přímém sledu, po Jehudovi následoval Reuven atd.

Moše vybízí Jitra, aby se připojil

Nebýt hříchů uvedených v dalších kapitolách, došel by Izrael do zaslíbené země za tři dny. Moše požádal svého tchána Jitra, který téměř před rokem přišel z Midjanu, aby šel s národem do Erec jisrael.

„**lechovav**“

Raši- Chobab bylo jedno z několika Jitrových jmen; pochází od chibe- láska, bylo mu dáno pro jeho lásku k Tóře.

Ramban- Jméno Chobab si vybral při své konverzi k židovství, ve shodě s obyčejem, že když se konvertita stane Židem, přijme nové jméno.

„**el-arci** - do své země“

Ramban- Jitro namítl, že chce být tam, kde má svou vlastní půdu. Nato Moše odpověděl: prokážeme ti dobro, což Jitro pochopil tak, že bude mít podíl na kořisti, ale všechna půda země má být rozdělena mezi kmeny. Moše řekl, že se s ním bude jednat jako s každým jiným, tj. dostane půdu i kořist.

Raši- Potomkům Jitra bylo dáno velmi úrodné území blízko Jericha o rozloze 250:000 čtverečních loktů, jež bylo původně určeno jako náhrada pro kmen, který přijde o část svého území, na níž bude stát Chrám.

„**ki al-ken** - a jestli...“

Raši- Moše uvedl několik důvodů, proč by měl Jitro jít s Izraelem: aby viděl na vlastní oči zázraky, jež B-h vykoná; jestli on a jeho potomci opustí Izrael, bude to znesvěcení B-žihó jména, protože ostatní národy si to vyloží jako důkaz, že s Izraelem není B-h.

Raši- jiný výklad: Jitro má být v budoucnu očima Izraele, objasní jim, když něco nepochopí; a pro svou

znalost pouště i okolních národů bude neocenitelným průvodcem, vybere nejvhodnější cestu do Erec jisrael.

Rb. Bachja- Bude svědkem, který potvrdí jiným národům, co B-h udělal a dělá pro Izrael.

Tóra neříká, zda Jitro vyslyšel Mošeho prosby. Většina komentátorů soudí, že ano. Sforno však uvádí, že Jitrovi potomci zůstali s Mošem, ale Jitro se vrátil do své domoviny.

První cesta

Národ zamířil od hory Sinaj přímo do Erec jisrael, ale tři hříchy jim zabránily dojít tam. Prvním z hříchů byl způsob, jak opustili B-ží horu. Rambam cituje midraš, že „utíkali od B-ží hory, jako když děcko běží ze školy“, šťastní, že už odcházejí, neboť se obávali, že jim B-h uloží ještě víc micvot. I když tedy putovali v souladu s B-ží vůlí, jejich přístup z toho udělal hřích.

„**derech šlošet jamim** - tři dny před nimi“

Raši- Za normálních okolností by si tato vzdálenost vyžádala tři dny cesty, ale oni ji urazili za jeden.

„**vaaron...nosea lifnejhem** - schrána táhla před...“

Raši cituje Sifre- Toto nebyla schrána s deskami, ale jiná schrána, obsahující zlomky prvních desek

Ibn Ezra- Tato cesta byla výjimkou z pravidla, jen při této cestě byla schrána vpředu.

Sforno- Schrána cestovala vpředu, aby chránila Židy před hady a štíry, hojných v této části pouště.

„**vaanan hašem** - Hospodinův oblak“

Raši- V souvislosti s putováním Izraele zmiňuje Tóra oblak celkem sedmkrát, nářezka na sedm oblaků, které je provázely: čtyři chránily tábor na čtyřech světových stranách, jeden se vznášel nahoře, jeden chránil jejich nohy před sálající pouštní půdou a kameny a sedmý jim vpředu usnadňoval cestu zarovnáváním hor a zaplňováním průrev.

Nová kniha Tóry

Raši- Verše 35 a 36 jsou od zbytku Tóry odděleny vpředu i vzadu obráceným nun. Oba verše logicky přináležejí spíše do 2. kpt., k líčení kmenových formací, ale jsou uvedeny zde, aby Tóra nepopisovala najednou celý sled tří hříchů. Ježto verše jsou odděleny od zbytku Tóry, mluví o nich Talmud (Šabat 115a-116b) jako o samostatné „knize“ a naznačuje tak, že nesou své zvláštní poselství.

Rb. Hirsch- Význam obou veršů je v tom, že jakoby podávají Mošeho vlastní filosofii i smysl a cíl životní cesty Izraele. Tak velká byla Mošeho oddanost B-ží vůli, že jeho osobní touhy se ztotožnily s B-žím záměrem pro Izrael. Mošeho radostné podřízení se B-ží vůli bylo v naprostém protikladu k pádu národa, jímž se prokázala nehodnost lidí vstoupit již nyní do Erec jisrael.

Moše vtělil filosofii národa do cesty schrány: nemluvil o cestě národa, ale o cestě schrány, protože konečným posláním Židů je vnést Tóru a její učení do každé oblasti pozemského života.

Moše pochopil, že Izrael bude vždy mít nepřátele a nenávisníky, kteří se budou snažit zabránit, aby na zemi vládla B-ží vůle. Proto Moše každý pochod začínal prosbou, ať B-h chrání své služebníky před těmi, kdo chtějí překazit uskutečnění B-ží vůle. A když pak se lidé, vedeni schránou zastavili k odpočinku, modlil se, aby národ i jeho budoucí potomci pociťovali přítomnost B-ha mezi sebou.

V tomto smyslu tedy jsou oba verše vskutku samostatnou knihou, neboť ve stručnosti shrnují dosahování i konečné vítězství B-ží myšlenky.

Reptalové

Ramban- Když národ odešel ze Sinaje, která byla nedaleko obydlených území a vydal se do ohromné, pusté a neznámé pouště, vzrůstala panika a obavy, zda přežijí. Chovali se, jakoby skutečně strádali a měli právo stěžovat si.

Raši- Ve své vzpurné sebelítosti chtěli, aby je B-h slyšel a rozzlobil se, a když toho dosáhli, tvrdě za to zaplatili.

Sifre- Slovo vajehi je nářezka na to, že se opakuje situace, jež nastala už dříve. Když opustili duchovně povznášející ovzduší Sinaje, kde zažili Zjevení, propadli se do zkaženosti své egyptské existence.

„**bikce hamachane** - na okraji tábora“

Raši- Oheň strávil spoustu lidí, ale soustředil se na okraj tábora, tj. na erev rav- smíšené množství = egyptskou luzu, jež se přidala k národu pod rouškou upřímné konverze, ale byla trnem v patě národa.

Podle rb. Šimona odkazuje „okraj“ k vůdcům lidu, kteří nesli zodpovědnost za to, že reptaly neuklidnili a neučili je víře.

„**tavera**“

Ramban- Název Tabera evokuje slovo boer= oheň. Neodešli odtamtud, pokračovali v hříchu na stejném místě. Zatvrzelá záliba v hříchu byla tak silná, že lidé opakovali hřích, i když měli trest před očima.

Nespokojenost s manou

Raši- Luza se nyní ukázala v pravé podobě. Ovlivnila zbytek národa- děti Izraele- aby si opět stěžoval.

Sforno- Nová stížnost byla zvlášť provokativní: stěžovali si nejen na nedostatek potravy- což nebyla pravda- ale dokonce dávali přednost egyptskému otroctví před B-ží přítomností.

„**mijeachilenu basar** - kdo nám dá maso“

Ramban- Nebyl nedostatek masa, kmeny Reuven a Gad měly velká stáda.

Raši- Zmínka o masu byla jen úvodem stížnosti na manu.

Ramban- Maso bylo, ale zřejmě bylo příliš drahé, než aby je jídali pravidelně. Ryby byly ovšem v poušti jen nostalgickou vzpomínkou, neboť v poušti žádné ryby nejsou.

„**chinam** - zadarmo“

Ramban- V Egyptě dostávali jídlo od svých pánů, ryby od rybářů, ovoce a zeleninu od rolníků.

Ibn Ezra- Ryb bylo v Nilu tolik, že byly doslova zadarmo.

Raši, Sifra- Jiný výklad: Egypťané, kteří nedali Izraelitům ani slámu k jejich práci, jim jistě nedali jídlo zadarmo. Jídlo bylo v Egyptě zadarmo jen v tom smyslu, že ho dostávali bez povinnosti vykonávat micvot. Tóra nyní odmítá reptání tím, že popisuje manu: jako koriandrové semeno a výraznou vůni, barvu měla jako b' dolach- krystal či perla a Židé ji bez námahy sbírali v blízkosti svých příbytků; chutnala jako pečivo zadělávané olejem.

„**lemišpochotav** - rodina vedle rodiny“

Raši- Rodiny se shromáždily před stany a naříkaly, aby tak daly najevo svou nechuť. Podle Moudrých slovo „rodina“ vysvětluje, proč si vlastně stěžovali- cítili se omezování zákony, jež specifikovaly dovolené svazky. To dokazuje hloubku jejich pádu po odchodu od Sinaje- micvot byly výsadou, ale některým lidem se zdály břemenem.

„**vajichar- af hašem meod**- Hospodinův hněv...“

Or HaChajim- Když lidé chtěli zpět do Egypta, vyjádřili tím, že se chtějí vzdát svému zlému sklonu.

„**uvejnej moše ra** - bylo to zlé v Mošeho očích“

Haamek Davar- Moše předvídal dalekosáhlé negativní důsledky reptání. Když B-hu řekl, že nemůže takové břímě nést sám, doufal, že mu bude určen sbor starších k pomoci a společně pak lid přesvědčí, jak nesmyslně si počínají.

Mošeho zoufalství

Sforno- Děti bývají často s rodiči v rozporu, ale mají aspoň základní důvěru, že rodiče je milují a chtějí pro ně jen dobré. Národ však Mošemu takovou důvěru neprojevil, neustále ho zkoušeli jeho chování. Moše dobře věděl, že sbor starších nemůže zabezpečit maso a věděl také, že lidé si v nesnázích vždy stěžují jemu, jako svému vůdci, osvoboditeli, zákonodárci. Doufal, že sbor vůdců bude schopen je uklidnit a sejme z něho aspoň část břemene.

Chafec Chajim- Rodiče nemají právo zbavit se odpovědnosti za své děti, bez ohledu na obtížnost problémů.

Sanhedrin

„**esfa-li**- shromáždí Mi“

Raši- B-h odpověděl na Mošeho výčitky příkazem, ať vybere 70 starších, kteří utvoří sanhedrin. Starší existovali už v Egyptě (Ex 3:16, 4:29) a Moše svolal 70 starších už před dáním Desatera, ale tito Moudří zahynuli v ohni, jenž strávil hříšníky na okraji tábora. Zasloužili si tento osud za to, že bez přerušení jedli a pili během Zjevení na Sinaji (Ex 24:1), a to je stejné, jako by přezvykovali svačinu při audienci u krále. Tehdy je B-h nepotrestal, aby nekazil všeobecnou radost, ale nyní přišel čas trestu.

B-h přikázal Mošemu, ať tyto starší nahradí předáky, kteří v Egyptě raději sami snášeli bití od Egypťanů, než by týrali své bratry (Ex 5:14). Za to, že tehdy trpěli, aby uchránili útrap své bližní, byli nyní povýšeni.

„**šivim iš** - sedmdesát mužů“

Rambam, Hilchot Sanhedrin 4:1- „Moše ustavil 70 moudrých a B-ží přítomnost na nich spočinula.“ Tento tribunál nevykonával soudní funkci; tento úkol měli vůdcové a soudci ustanovení na Jitrovu radu (viz Ex 18:13). Sanhedrin měl pomáhat Mošemu s vedením národa. Podobně ani později velký sanhedrin (kneset hagdola) v Jeruzalémě- přesto, že byl nejvyšší soudní autoritou- nebyl primárně výkonnou mocí, k tomu existoval promyšlený systém vysoce kvalifikovaných soudů po celé zemi; sanhedrin poskytoval národu spíše vedení.

Ramban, Rb.Bachja- nebeský B-ží tribunál je tvořen 70 strážnými anděly 70 národů, jimž předsedá samotný B-h; na zemi tomu odpovídá sanhedrin se svými 70 členy, v jejichž čele stál jako násí neboli předseda Moše, později pak jeho nástupci. Obecně představuje 70 členů tribunálu všechny různé aspekty lidské mentality, tak jako v 70 národech, vyjmenovaných v Gn 10 je obsažena celá lidská rasa. Dalo se tedy čekat, že 70 moudrých zváží všechny možnosti a vynese spravedlivé rozhodnutí.

„**veacalti** - vložím“

Raši- Moše byl jako svíce, jež ozařuje ostatní a třebaže jim dává světlo, sama neubývá.

Ramban- Mošeho duch inspiroval starší- tím B-h říká, že k nim přejde vidění a chápání skrze Mošeho, ale sami nebudou mít prorockého ducha.

B-ží odpověď národu

B-h přikázal Mošemu, ať řekne lidem, že budou jíst maso celý měsíc, až jim bude z masa na zvracení a budou litovat svého nestoudného prohlášení, že by byli raději zpátky v Egyptě. Moše se na to díval skepticky. Nebyl to hřích, pochybovat o B-ží schopnosti?

Ramban- Moše věděl, že B-h koná zázraky, aby projevil svůj soucit s židovským národem i aby rychle potrestal hříšníky. Ale B-h nedělá dlouhotrvající zázraky dvojaké povahy- tj. nevyplňuje požadavky lidí tak, že je tím vlastně potrestá. Moše se domníval, že přísun masa bude zajištěn přirozeným způsobem a divil se, kde se tolik masa vezme v poušti bez zázraku. B-h odpověděl, že i zdánlivě nemožné je pro B-ha možné.

Rb.Bachja- ustavení sanhedrinu je zaznamenáno hned vedle zmínky o mase: tak jako Mošeho duch dostačoval k pozvednutí všech 70 členů k velikost, aniž to zmenší jeho velikost, tak může B-h poskytnout dostatek masa, aniž tím zmenší přirozené zdroje.

Noví proroci

Moše oznámil lidem, že jejich stížnosti budou vyslyšeny a celý měsíc budou jíst maso. Pak určil 70 členů sanhedrinu, dal tak najevo, že kvůli jejich vzpouzení už dál nemůže nést svou funkci sám

„**velo jasafu** - ale pak už ne“

Takto vykládá Raši ze Sifre. Onkelos vykládá „neustali v prorokování“.

„**vehema baktuvim** - byli mezi zapsanými“

Sanhedrin měl 70 členů, proto musel Moše vybrat z deseti kmenů po 6 členech a ze dvou kmenů po 5. Z obavy, aby kmeny s menším zastoupením neodmítly jeho rozhodnutí, vybral po 6 členech ze všech 12

kmenů- „zapsaných“, a pak je nechal losovat. Označil 70 losů slovem „starší“, dva nechal prázdné. Každý z vybraných mužů si vytáhl los, takže rozhodl B-h, koho vyloučit. Eldad a Medad se losování nezúčastnili, buď byli tak skromní a tušili, že si počtu nezaslouží (Raši a Sifre), anebo proto, že se báli ponížení, kdyby si vytáhli prázdný los (Raši k Sanhedrin 17a). Avšak prázdné losy vytáhli jiní dva mužové a Eldad a Medad se tak stali členy v nepřítomnosti. Podle Sifre odmítli losovat, protože byli skromní a B-h je za to odměnil tím, že prorokovali i poté, co ostatní starší již ustali v prorocství.

„**vajitnabu bamachane** - prorokovali v táboře“

Raši ze Sifre- Řekli: „Moše zemře a Jehošua dovede národ do Erec jisrael“. Talmud (Sanhedrin 17a) uvádí další verze jejich prorocství.

„**klaem** - uvězni je“

Raši- Jehošua rozzlobilo, že prorokovali Mošeho smrt. Žasl nad troufalostí, s níž prorokovali v Mošeho přítomnosti- buď proto, že je neuctívě, aby žák vynášel soudy či prorocství před svým učitelem, anebo proto, že vycítil, že nejsou praví proroci a jednájí v obloužení.

Ramban- Všichni kandidáti sanhedrinu prorokovali, protože je prostoupil Mošeho duch. Jehošua se zlobil, chápal jako neuctu k Mošemu, když Eldad a Medad neuposlechli výzvy, aby se všichni kandidáti dostavili ke stanu setkávání.

„**maka raba meod** - převelikou ranou“

Podněcovatelé reptání zemřeli okamžitě, zbytek národa jedl celý měsíc křepelky.

Chizkuni- Dřív než je B-h zahubil, dokázal jim, že může snadno poskytnout víc než dostatek masa.

Mirjam a Aharon

Moše musel být v každém okamžiku připraven slyšet B-ží slovo, proto musel být neustále rituálně čistý, tj. nestýkal se pohlavně se svou ženou Ciporou. Zůstalo to jen mezi nimi, až se to z náhodné Cipořiny zmínky dověděla Mirjam. Neuvedomila si, že B-h to od Mošeho žádá, chápala to jako neospravedlnitelnou potupu Cipory. Řekla o tom Aharonovi a ten s ní souhlasil, vždyť i oni dva byli proroci a nežádalo se od nich, aby se zřekli manželského života, jistě se to tedy nežádá ani od Mošeho. Ale B-h se jim zjevil, pokáral je a dosvědčil, že Mošeho prorocství stojí výše než kterékoli jiné a že proto musí Moše zůstat v rituální čistotě. Za kritizování Mošeho B-h Mirjam potrestal, i když jednala v dobré víře napravit to, co pokládala za Mošeho pochybení a i když o tom řekla jen Aharonovi. Z její chyby se učíme, jak závažný hřích je šíření řečí.

„**haiša hakušit**“

Raši- Cipora byla Midjanka, ne Kušitka- Etiopka. Označení Kušitka je eufemismus, napovídá její krásu. V Písmu i v talmudické literatuře je běžné, že se milovanému člověku dá zlehčující přívlastek, aby se tím předešlo ajin hara (zlému oku)= závistí. Numerická hodnota slova kušit je stejná jako

hodnota slov jefat mare- půvabná vzhledem. Výraz se dále znovu opakuje, aby naznačil, že Cipořin fyzický vzhled odpovídal kráse jejího charakteru.

„**amar meod** - mimořádně pokorný“

Ibn Ezra- Jistě nemohl být obviněn z toho, že se pokládá za většího než druzí.

Ramban, Or HaChajim- Ve své pokoře se Moše nikdy nwebránil úkolům. Podle jednoho názoru v Sifre mu Mirjam s Aharonem řekli svůj názor, ale on se z pokory ani nehájil.

Z toho, jak Tóra popisuje Mošeho pokoru, poznáváme, co je pravá pokora. Obvykle se předpokládá, že pokorný člověk se bojí promluvit či prosadit svou autoritu. To o Mošem neplatí- on, nejpokornější ze všech- neváhal postavit se samotnému faraonovi či ostře kárat celý národ Izraele. Pokora mu nebránila dělat to, co bylo správné, i když to bylo nepopulární a nebezpečné. Pokora se vztahuje spíše k sebehodnocení člověka: může se cítit malý, že nevyužil maximálně svého potenciálu, a i když ano, jeho schopnosti na něj vkládají tím více povinností. A nikdo nemá právo cítit se nadřazený, dělá-li to, do je povinen dělat.

„**pitom** - náhle“

Raši- nenadálost B-žího příkazu měla ukázat Mošeho jedinečnost. Moše byl vždy připraven k prorocství; kdežto Mirjam a Aharon se nyní spěchali očistit, aby se mohli objevit před B-hem, neboť měli manželský styk a dosud se neponožili. B-h si zavolał jen je samotné, aby Moše neslyšel chválu na sebe ani pokárání Aharona.

Ostatní proroci obdrželi B-ží slova ve snu či vytržení a byli mimo normální fyzický stav vědomí. Mošeho prorokování bylo, jako když se dívá do čiré čočky a přicházelo k němu za plného vědomí. Byl jako člen královské rodiny, jenž smí volně vcházet do paláce i vycházet z něj. Moše dostával od B-ha přímé slovní pokyny a viděl obraz Hašem, jak uvádí Ex 33:23.

„**vajichar af hašem** - Hospodinův hněv vzplanul“

Sforno- Vzplanul proto, že okamžitě nelitovali svých slov.

Raši- Náznak, že Aharon a Mirjam byli dáni do klatby, předtím jim však B-h řekl, jak závažného pochybení se dopustili.

„**mecoraat**“

Kožní nákazu caraat uvaluje na člověka B-h; často se zaměňuje s malomocenstvím. Moudří učí, že je to trest za šíření řečí a podobné hříchy.

Raši- Postižena byla jen Mirjam, protože ona byla iniciátorkou kritiky, a byla potrestána přesto, že neměla v úmyslu znevážit Mošeho. Lidé si musí dát pozor, aby nemluvili špatně o nikom.

„**kamet** - jako mrtvá“

Raši- Člověk s caraat je považován za mrtvého. Aharon řekl : „Obvykle jen smrt odloučí bratry a sestry, ale zákony caraat (Lv 13:46) nás nutí odloučit se od sestry, i když je naživu.“ (Sifre Zuta). Je-li ona postižena, jakoby i Aharon a Moše byli postiženi, neboť jsou plody stejného lůna.

„**veaviha** - kdyby její otec“

Or HaChajim- Mirjamina caraat se zhojila ihned po Mošeho modlitbě, ale ježto ji B-h pokáral, musela zůstat sedm dní v karanténě, jako kdyby ji její otec veřejně ponižil. Nemusela projít obvyklým očišťovacím procesem jako mecora- proto, že B-h přikázal, aby se po sedmi dnech bez dalšího vrátila do tábora, anebo proto, že osoba nemá formálně status mecory, dokud kohen neprohlásí postižení za caraat, a to se v tomto případě nestalo.

„vehaam lo nasa - alid netáhl dál“

Or HaChajim- O tom, kdy se národ vydá na cestu, rozhodoval jen pohyb oblaku. Náš verš říká, že lidé se rozhodli vzdát poctu Mirjam tím, že zůstanou v táboře, dokud se k nim nebude moci připojit- zejména když si byli vědomi, že veškeré jejich zásobování vodou je její zásluha.

HAFTARA- Bamidbar, Naso, Beha'alotcha

Vztah haftary k týdenní části Tóry nemusí být vždy zřetelně přímočarý. K paraše Bamidbar, popisující řád pochodu izraelitů pouští a ustanovení levitů ke službě B-hu čte se haftara z proroka Hošei- Ozeáše o cizoložnici. Talmud ozřejmuje pozadí tohoto proroctví: B-h řekl Hošeoovi, že Izrael hřeší a prorok odpověděl: „Celý svět je Tvůj. Jsou-li nehodni, nahraď je jiným národem.“ Na to mu B-h přikázal, ať se ožení s děvčkou. Měl s ní děti, i když věděl, že je mu nevěrná; pojmenoval je Jizreel= Jizra el= zasadí B-h (tj. shromáždí vyhnané Židy a zasadí je do jejich země), Lo ruchama= Neomilostněná (tj. B-h se rozhodl nadále ne poskytovat milosrdenství těm, kdo se nekají) a Lo ami= Nejste můj lid (neboť Židé zahazují svou vyvolenost). Když byly děti na světě, B-h přikázal Hošeoovi, aby poslal svou rodinu pryč. Hošea prosil, že se nemůže od dětí odloučit. A nato B-h řekl: „Tvá žena je děvka, děti možná ani nejsou tvoje, a přece se od nich nemůžeš odloučit. Izrael je potomkem Avrahama, Jicchaka a Jakova- jak můžeš říct, že jej mám nahradit jiným národem?“ Hošea pochopil, že zhřešil, když mluvil špatně o Izraeli a začíná své proroctví tím, že Izraelitů bude jako písku v moři- a to je souvislost s obsahem sidry Bamidbar, zdůrazňující velkou početnost národa.

svého syna Samsona přinese záchranu svému národu. Anděl jí přikázal, aby se připravila na příchod dítěte dřív, než počala; tento příkaz nám připomíná známý chasidský příběh o manželích, kteří žádali cadika o radu, jak vychovávat své právě narozené dítě. „Opozdlili jste se o rok“, odpověděl cadik- neboť výchova dětí zahrnuje i výchovu rodičů; jen snahou o sebezdokonalení získají rodiče a učitelé právo vychovávat děti.

K paraše Naso, pojednávající o očištění tábora či rituálu hořké vody čte se haftara o Šimšonovi (Samsonovi) z knihy Sd. Na první pohled je souvislost v tom, že Šimšon byl nazír a sidra uvádí řád pro nazíry. Ale lze najít i další souvislosti. V době, kdy se odehrává příběh haftary, byl židovský národ hříšný a B-h jej nechal na 40 let upadnout pod pelištejskou nadvládu; až poté přišel čas slitování. Za rodiče budoucího zachránce vybral B-h spravedlivé, ale prosté manžele z kmene Dan. Budoucí Samsonův otec Manoa byl obyčejný člověk a- jak naznačuje vyprávění- jeho žena jej převyšovala. V protikladu k sotě (o níž mluví sidra Naso), je zde žena spravedlivá a řádná, jež skrze

Naše paraša Beha'alotcha začíná zmínkou o zapalování menory ve svatyni a Chrámu. Haftara z proroka Zacharji (Zacharjáše) mluví o vidění menory a výkladu vize. Jošua byl kohen gadol, Zerubabel byl vládcem národa a potomkem davidovské dynastie. Prorok začíná pohledem do budoucnosti, kdy celý svět uzná Izrael za B-hem vyvolený národ, pod vedením kmene Jehuda, rodu Davidova. Pak se prorok obrací k Jošuoovi, jenž byl stížen stejným hříchem jako většina národa v babylonském exilu: jeho synové se oženili s pohanskými ženami a Jošua je za to nekáral. Zacharjáš vidí satana, odsuzujícího Jošuu za jeho pochybení, symbolizované špinavým oděvem Jošui. Ale B-h brání Jošuu tím, že že „oharek vyrvaný z ohně“- hozen do plamenů fyzického i duchovního zmaru exilu, nemůže být odsouzen. Anděl mu přináší čistý oděv a turban velebně s napomenutím, že od této chvíle musí být poslušen příkazů, jen tak ho jeho potomci uznají za kohena gadol a jen tak může přicházet mezi anděle, kteří „stojí“-tj. stojí ve významu neměnnosti, neboť mohou dělat jen to, co jim B-h přikáže, ale nemohou jako člověk duchovně růst a nemají volbu. Jošuoovi přátelé Chananja, Mišael a Azarja se k němu připojí, aby vítali Zerubabela- „výhonek“ a vidí úhelný kámen Chrámu, na němž jsou – symbolicky- oči. Nakonec Zacharjáš spatří menoru s mísou plnou oleje a hubičkami přivádějícími olej do lamp menory, a dva olivovníky, poskytující stálý přísun oleje. Je to symbol: B-h poskytuje člověku všechno, co potřebuje, ale člověk to musí vidět. I nepřístupné hory se změní v pohostinnou rovinu, přeje-li si to B-h.

JUDAISMUS PRO DNEŠEK
Prastará víra s moderním poselstvím
JOHN D. RAYNER a BERNARD HOOKER
VŠECHNY VAŠE DĚTI BUDOU UČEDNÍKY HOSPODINA

Rituály narození a dospívání

„Všechny vaše děti budou učedníky Hospodina a velký bude mír vašich dětí“ (Iz.54:13). Tento slavný verš komentují rabíni takto: Nečti „banajich- vaše děti“, ale „bonajich- vaši stavitelé“ (Ber.64a). Židé vždy chápali, že věčné trvání jejich dědictví závisí hlavně na jeho úspěšném předávání z generace na generaci, tedy z rodičů na děti, jež jsou tedy staviteli židovské budoucnosti. Toto přesvědčení našlo odraz v rituálech spojených s dětstvím, od narození až do adolescence.

Když se narodí dítě, je to pro rodiče příležitost vzdát díky B-hu a prosit Ho o vedení ke správné výchově dítěte. Proto se v liberálních synagogách koná zvláštní obřad, veřejný nebo soukromý, jakmile jsou rodiče schopni dítě přinést. Matka, stojíc před otevřeným svatostánkem, odříká modlitbu díky za zotavení z porodu a žádá B-ha, aby ji spolu s jejím manželem provázel výchovou „v duchu svatosti a spravedlivosti“, aby jejich dítě vyrůstalo ve věrnosti k judaismu jako „platný člen židovské obce“. Duchovní pak říká modlitbu, v níž uvede jméno dítěte a zakončí obřad kněžským požehnáním.

Většina liberálních židovských rodičů dodržuje dávný zvyk a dá dítěti hebrejské jméno. U askenázských Židů převažuje tradice pojmenovat dítě po zemřelém příbuzném, sefardští Židé dávají často jméno žijícího příbuzného. Liberální judaismus podobná omezení neuplatňuje. U ortodoxních Židů se děvčeti dává jméno, když je otec v synagoze vyvolán ke čtení z Tóry, čte se zvláštní modlitba miše berach. Chlapci se dává jméno při obřízce- brit mila.

Obřízka je jednoduchý operativní zákrok, jímž se odstraní předkožka penisu. Zvyk je široce rozšířen po celém světě. Vedle Židů se praktikuje i u muslimů a dalších společenství. Dnes je prováděn lékařem; traduje se, že zabraňuje určitým chorobám- např. fimóze nebo rakovině penisu. Zvyk je prastarý, sahá až do prehistorických dob. Co bylo podnětem k němu, není jasné. Snad se to kdysi považovalo za symbolické obětování dítěte, pravděpodobnější však je, že to byl rituál puberty, tj. zasvěcení do mužství. Tak je tomu dosud u některých primitivních kmenů. V judaismu je obřízka interpretována jako znamení smlouvy- brit mila (smlouva obřízky), tj. jako celoživotní připomínka Židovi, že je členem židovského národa se vši odpovědností, kterou to přináší. Obřízka jako taková se spojuje zejména s Abrahamem (Gn.17:9-14) a s Eliášem, obráncem smlouvy

(1.Kr.19:14). Liberální Židé zvyk zachovávají jakožto „odpovídající odvěké židovské praxi a hluboce zakotvený v židovském citění“.

Zákrok se provádí 8.den po narození dítěte, a to i když na ten den připadá šabat či svátek, a provádí jej tzv. mohel- obřezávač, speciálně školený v tradičním židovském způsobu provádění. Někteří rodiče dají přednost chirurgovi či osobě s obojí kvalifikací. Celý tradiční rituál (někteří liberální Židé preferují jeho zkrácení či vypuštění), je tento: dítě je přivítáno slovy žalmu Baruch haba –Požehnan je, kdo přichází. Otec pak oznámí, že je připraven splnit svou povinnost dát své dítě obřezat. Mohel umístí dítě na sedadlo, zvané „křeslo Eliášovo“ a říká verše z Bible. Pak dítě podrží mužský příbuzný či přítel, zvaný sandak (hebraizované řecké slovo nejasného významu), zatímco mohel provádí zákrok, jemuž předchází požehnání „Požehnaný buď Hospodine, B-že náš, Králi světa, jenž nás posvěcuješ svými příkazy a který nám přikazuje zasvětit naše syny smlouvou proroka Abrahama“. Přítomní odpoví „Jak toto dítě přistupuje ke smlouvě, tak ať vstoupí do života Tóry, manželství a dobrých skutků“. Obřad končí několika modlitbami a verši z Bible, a pak se vypije pohár vína na znamení radosti. Jako při všech šťastných událostech, přeje se rodině „mazl tov“-což původně znamenalo „příznivé postavení“ (myslí se hvězd), ale dnes to chápeme jako „hodně štěstí“ nebo „blahopřeji“.

Za dávných časů byl prvorozený v každé židovské rodině určen k zasvěcení kněžské službě (Ex.13:2). Později se to stalo výsadou kmene Levi (Nu.3:11-13) a stalo se zvykem, že otec „vykoupil“ svého prvorozeného zaplacením 5 šekelů kněžím (Nu.18:15-16). Tento obřad, tzv. „pidjon ha ben- vykoupení syna“ se u ortodoxních Židů provádí dosud. Koná se v 31.den chlapcova života; nevykonává se, jestliže jeden z rodičů pochází- nebo předpokládá se, že pochází- z pokolení dávných kohenů (kněží) či levitů. Liberální Židé nepovažují obřad za smysluplný a nepraktikují jej. Stojí ovšem za úvahu, využít této příležitosti k založení „spoření“ pro dítě, aby bylo jednou dost peněz na cestu do Izraele, až dítě dosáhne věku bar micvy či konfirmace.

Vysvětlili jsme už dříve, jak nezbytné je poskytovat dětem obou pohlaví náboženskou výchovu od narození. I přes pevný základ musíme však mít na paměti, že adolescence je obdobím zmatků a vzdoru. Judaismus se správně zaměřuje na adolescenta v klíčovém období jeho života a hledí jej připoutat újeji k jeho náboženské víře. Je zajímavé, že ačkoli je adolescence obdobím mezi dětstvím a dospělostí, nedostalo se jí oficiální

pozornosti. Ve starověku bylo dítě uznáno za „dospělé“ doslova přes noc, na začátku puberty, podle rabínského zákona stanovujícího dospělost na dobu, kdy v průměru začíná biologická proměna-13 let u chlapců, 12 let u dívek. Přesněji, hoch byl považován za „malého- katan“ do svých 13.narozenin a den po nich byl „velký- gadol“, a tedy bar micva, čili „syn služby, tj.způsobilý ke všem závazkům“. Dívka byla „ketana- malá“ do svých 12.narozenin, pak byla „gedola-velká“, nejdříve však byla po dalších 6 měsících „naara-dívka“, než dostala statut zralé ženy.

S přihlédnutím ke zvyklostem jiných společenství judaismus překvapivě neměl po větší část svých dějin žádné oficiální obřady „příchodu dospělosti“. Bar micva byla ustavena až v pozdním středověku. Podle současné praxe u ortodoxních Židů je mladý muž vyzván ke čtení paraši (týdenního čtení z Tóry) o ranní bohoslužbě šabatu, který následuje bezprostředně po jeho 13.narozeninách; tím se demonstruje svou připravenost naplnit závazky dospělého židovského muže a mít jeho výsady. Může číst i z haftar-proroků. Po bohoslužbě bývá sváteční hostina a oslava, při níž hoch dále prokazuje své vzdělání pronesením rozpravy na dané talmudické téma (i když dnes je daleko pravděpodobnější, že pronese jen díky za dary). Podtrhujeme, že dosažení dospělosti u židovského chlapce nezávisí na obřadu bar micva- to je jen právní akt při dosažení věku. Podobně dívky dosahují dospělosti ve 12 letech, i když rabínský judaismus pro ně nikdy nestanovil příslušný obřad.

Progresivní judaismus po svém vzniku v raném 19.st. odmítal tradiční bar micvu, protože se omezuje jen na chlapce a protože 13 let je příliš nízký věk k dosažení zralosti. Bývá také žalostný pohled na třináctileté chlapce opouštějící náboženskou školu po bar micva a rozmnožující řady náboženských ignorantů. Současný

progresivní judaismus prodlužuje proces formálního židovského vzdělávání o 2-3 roky a stanovuje na konci tohoto období absolventský obřad, společný pro chlapce i dívky, zvaný konfirmace. Toto se ovšem nesmí zaměňovat s křesťanskou konfirmací! Název pochází od toho, že hoši i dívky upevňují- konfirmují svůj slib věrnosti smlouvě, již shromáždění Izraelitů uzavřelo na Sinaji za celý židovský národ přítomný i budoucí. Z téhož důvodu mnoho progresivních kongregací spojuje konfirmaci se svátkem Šavuot, oslavujícím zjevení na Sinaji. Některé kongregace používají místo výrazu „konfirmace“ hebrejského termínu kabbalat micva- přijetí povinnosti, anebo ben tora / bat tora- syn smlouvy/ dcera smlouvy.

Několik liberálních židovských synagog bar micvu konfirmací nahrazuje, většina liberálních synagog však dává možnost bar/ bat micvy, i když trvá na konfirmaci jako na závěrečném obřadu. Argumentuje přitom, že 600 let starý zvyk se nedá jen tak lehce vyškrtnout z židovského vědomí. Uznávají, že obřad byl celá léta pokřivený, ale dokládají, že novými podmínkami se situace napravila. Podmínky dovolují chlapci i dívce projít bar/ bat micvou ve věku 13 let, ale jen tehdy, zaváží-li se písemně, že budou dál pokračovat v náboženském vzdělávání až do konfirmace. Musejí také doložit, že v letech před bar/ bat micvou pravidelně navštěvovali náboženskou školu a bohoslužby (je stanoven minimální limit) a že při obřadu pronesou slova, jež plně chápou. Obřad se pak koná o šabatu následujícím po 13.narozeninách. V průběhu obřadu se zúčastněným připomene, že nekončí, naopak teprve začínají svá židovská studia, která zakončí konfirmací a že nadále se s nimi nebude zacházet jako s dětmi, ale jako s dospívajícími. Mnohé ortodoxní synagogy uznaly tento postoj a také se snaží prodloužit délku docházky do náboženské školy, i zavést nějakou formu bat micva pro dívky.

Zveřejněno s laskavým svolením autora i překladatele

Šabat tento týden začíná v pátek v 20`34, a končí v sobotu v 21`59.

Délka dne je 15 hod 57 min; délka skutečné hodiny činí 80 minut, východ jitřenky 2`13; doporučený čas ranní modlitby (talit a tfilin) v 3`17 hod; východ slunce v 4`48; polovina dne 12`46; čas odpolední modlitby (mincha gedola) ve 13`16, (mincha ktana 17`26, plag mincha 19`06) západ slunce (škia) 20`46; východ hvězd v 21`28 podle Holešova (jihovýchodní Morava); Čechy + 10 minut; podle kalendáře Kaluach

Šavua tov (שבוע טוב) - dobrý týden – vydává Olam - Společnost Judaica Holešov, Osvobození 1133, www.olam.cz Kontaktní osoba Jiří Richter, e-mail olam@olam.cz tel. 573 396 046